

DIN ČUJ. / DERES REF: BEAIVI / DATO:
23/2439-1 10.08.2023

MIN ČUJ / VÅR REF: ÁŠŠEMEANNUDEADJI / SAKSBEHANDLER:
23/2752 Silje Hovdenak

Nærings- og Fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 OSLO

Sametingets uttalelse til høring - NOU 2023:10 - Leve og oppleve - Reisemål for en bærekraftig fremtid/

Viser til brev som vi mottok 31.03. 2023. Vi takker for utsatt frist for å gi vår uttalelse etter avtale med saksbehandler hos dere.

Innledning:

Dokumentet nevner Sametingets rolle på reiselivsmålet og føringer for å sikre samisk kultur og næringsutøvelse i planlegging og utbygginger i kommunene, det er bra. Og Sametinget støtter ordlyden i dokumentet som orienterer seg mot et regenerativt og ansvarlig reiseliv.

Sametinget har ikke registrert henvendelser fra departementet om å delta i arbeidet tidligere med NOU Leve og oppleve 2023:10. Og vi registrerer at samiske organisasjoner eller næringer ikke er spesielt invitert i tidligere faser, jamfør kap. 2.6. På bakgrunn av at arbeidet berører samisk næring og kulturutøvelse ser vi behov for å konsultere om våre innspill i NOU-arbeidet videre, med formål om å oppnå enighet.

Vi registrerer at anbefalingene i kapittel 12 ikke viser til tiltak som skal kunne sikre samisk næring og kulturutøvelse spesielt. Vi har derfor en rekke forslag til anbefalinger vi mener vil bidra til å sikre samisk kultur og næringsutøvelse og som har tilknytning til strategiarbeid for samisk reiseliv. Dette er et arbeid som har pågått siden høsten 2022 med Innovasjon Norge, Destinasjon Sápmi og de tre nordligste Fylkeskommunene, med flere.

Innspill – kap. 1.2. Mål og verdigrunnlag:

Sametinget mener at samisk reiseliv og hensynet til samisk samfunnsliv, næring og kultur bør ha en mer fremtredende rolle i dokumentet. Vi minner om statlige

myndigheters ansvar i å tilrettelegge for samisk kultur og næringsutøvelse jmfør Grunnlovens § 108: «Dei statlige styresmaktene skal leggje til rette for at det samiske folket, som urfolk, kan tryggje og utvikle språket sitt, kulturen sin og samfunnslivet sitt.»

Vi anbefaler at grunnlovens §108 eller en tolkning av denne, som omhandler ansvaret til statlige myndigheter for å tilrettelegge for å sikre samisk kultur og næringsutøvelse, legges inn i innledningen av dokumentet under kapittel 1.2 – Mål og verdigrunnlag.

Innspill – kap. 1.4. Besøksforvaltning

Sametinget legger vekt på at en god besøksforvaltning tar hensyn til eksisterende kulturell og næringsmessig bruk av områdene. Samisk tradisjonelle næringer befinner seg i store deler av Norge sine verneområder. Reindriften og jordbruket en viktig del av kultur og beitelandskap med sine tradisjoner, og tradisjonelt fiskeri i Nord-Norge kan også berøres et mer intensivt reiseliv. Dette er næringer og tradisjoner som representerer samisk kultur og lokalbefolkning i samisk tradisjonelt område. Sametinget arbeider for og forventer at regjeringen støtter opp under en besøksforvaltning som har næringen med på lag og respektere deres behov og rettigheter for tradisjonell utøvelse slik at de gis mulighet for eksistens og utvikling.

Vi anbefaler at omtale av samisk næringsutøvelse tas inn og synliggjøres under kapittel 1.4 - Besøksforvaltning.

Innspill – 3.1. Bærekraft vår tids største utfordring

Sametinget støtter en regenerativ ansvarlig forvaltning av reiselivet som fremmes i dokumentet. Det samiske folk som urfolk har mye å bidra med i et slik perspektiv – som innehar tradisjonell kunnskap opparbeidet over lang tid og videreført med tanke på at kulturen skal videreføres til kommende generasjoner. FNs bærekraftsmål tar også frem viktigheten av å ivareta urfolk i sine bærekrafts-mål. I dette kapitlet bør det fremmes at det samiske folk har kulturell kompetanse som bør fremmes i arbeidet med å utvikle et bærekraftig reiseliv.

Innspill - kap 4.1.3. Natur og kultur er viktige ressurser

Herunder er det nevnt at Norge har en unik urfolkskultur. Det stemmer, men den er også mangfoldig. Sametinget er opptatt av å bevare og utvikle kulturen. I den sammenheng er det avgjørende at den ikke stereotypiseres og misbrukes av reiselivs-næringa. Besøkende ønsker autentiske opplevelser og samisk kultur er avhengig av at de ulike samiske språk, levemåter og yrkesutøvelser videreføres til kommende generasjoner. Dette for at kulturen skal overleve og bidra til trygge identiteter for lokalbefolkningen, som har en historie med undertrykkelse og fornorskning.

Vi ber om at det tilføyes at samisk kultur er mangfoldig og det er avgjørende at en unngår stereotypisering av samisk kultur. At det som formidles er autentisk og har tilhørighet i lokalsamfunnet. Og at dette bør være en del av forsoningsprosessen knyttet til det samiske folk som pågår. Dette er for øvrig moment som også kan vurderes lagt inn andre steder i dokumentet.

Innspill - 7.3.4 Aktørenes rolle i reisemålsledelsen, herunder 7.3.4.1 Offentlige aktører

Vi anser at Sametingets rolle også bør problematiseres opp mot lokalt, regionalt og statlig nivå, som vi er avhengige av for å få gjennomført våre strategier. Her kan det nevnes at Sametinget det siste året i samarbeid med Innovasjon Norge har satt

i gang et strategiarbeid for samisk reiseliv. Formålet med arbeidet er å oppnå integrerte strategier for samisk reiseliv der utvikling av etiske retningslinjer for samisk reiseliv vil være en sentralt. Strategiarbeidet er prosjektorganisert med Innovasjon Norge, Destinasjon Sápmi, Dáiddádallu, Norges arktiske universitet og de tre nordligste Fylkeskommunene, med mulighet for utvidelse av aktører i arbeidet. Dette ble igangsatt i kjølvannet av arbeidet med Nasjonal reiselivsstrategi, med Sametinget som prosjekteier. Vi anser det som avgjørende at nasjonale og regionale myndigheter, virkemiddelapparat og ikke minst næringen tilknyttet arbeidet.

Samiske samfunn befinner seg gjerne i mer spredte områder med tradisjonelle yrkessammensetninger som tilsier at reiselivsaktørene har større avstander og annen tilgang for å rekruttere til næringen. De vil kunne ha andre behov enn aktører som er plassert i mer tettbygde strøk med et mer variert næringsliv med tanke på salgsapparat, digitale løsninger, rekruttering og utdanning. Dette må også tas hensyn til ved tildeling av midler, ved at mindre og sårbare bedrifter i distriktene kan behøve mer drahjelp og oppfølging. I dag er ikke virkemiddelapparatet samkjørt for å oppnå dette. I mange sammenhenger går dette utover tradisjonelle og små utøvere. Vi erfarer at det er stor mangel på samisk kulturkunnskap i apparatet. Sametinget arbeider med strategier for å oppnå dette. For å oppnå det er vi avhengig av vilje fra øvrig virkemiddelapparat og statlige myndigheter.

Sametinget støtter i dag utviklingen av Destinasjon Sápmi som er et destinasjonsselskap som skal ivareta samisk reiseliv i Sápmi. De er i en oppstart nå og har begrensede midler, men har betydelig kompetanse og mulighet for å gjøre et arbeid som sikrer en bærekraftig og etisk god utvikling av samisk reiseliv, som også bidrar til inntekter.

Viktige perspektiv for Sametinget i arbeidet er i tillegg til det som er nevnt i kapitlet; innarbeide samisk kulturkunnskap i virkemiddelapparatet, hindre stereotypisering av samisk reiseliv og oppnå bærekraft i et samisk perspektiv. For å oppnå dette er vi avhengig av at næringa, samt sentrale, lokale og regionale myndigheter er med på lag. Sametinget vil at strategiarbeidet for samisk reiseliv prioriteres og at dette skal nedfelles i nasjonalt reiselivsarbeid.

Vi ber om at det vurderes å ta inn momentene i avsnittet ovenfor under kapittel 7.3.4 og 7.3.4.1

På bakgrunn av overnevnte har Sametinget følgende forslag til anbefalinger som kan legges inn under kapittel 12:

- Det etableres en langsiktig samisk reiselivsstrategi med Sametinget som eier. Strategien er forankret og prioriteres av ansvarlige regionale og nasjonale myndigheter.
- Etisk veileder for samisk reiseliv prioriteres og integreres i reiselivsnæringen.
- Tiltak for å oppnå økt samisk kulturkompetanse i virkemiddelapparatet prioriteres
- Det sikres rammer for videre utvikling av samisk destinasjons- selskap (Destinasjon Sápmi).

Det nevnes i dokumentet at verneforskriftene skal endres. Her vil vi foreslå en anbefaling:

- Verneforskriftene endres slik at de sikrer mulighet for samisk kultur og næringsutøvelse.

Avslutning

Sametinget ber om konsultasjoner med NFD om våre innspill til «NOU leve og oppleve 2023:10» og øvrig prosess videre i dette arbeidet, med formål om å oppnå enighet. Vi imøtekommer dialog med dere om dette.

Vi forbeholder at innspillene godkjennes endelig av Sametingsrådet. Vi ettersender ytterligere innspill i løpet av kort tid om det blir endringer.

Dearvuodaiguin / Med vennlig hilsen

Per Oskar Andersen
juogushoavda/seksjonssjef

Silje Hovdenak
seniorráđđeaddi/seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur. /

Dát reive lea elektrovnnalaččat dohkkehuvvon ja sáddejuvvo vuolláičállaga haga